

Kauniaisten ehkäisevän päihdetyön ohjelma vuosille 2018–2022

98/05.15.00/2018

KV 15.10.2018 § 43

Lisätiedot:

sosiaali- ja terveysjohtaja Ulla Tikkanen, puh. 050 355 3246
etunimi.sukunimi@kauniainen.fi

Ehkäisevä päihdetyö on osa kunnan lakisääteistä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä. Se on lakisääteistä (523/2015;1326/2010) toimintaa, jolla ehkäistään ja vähennetään alkoholin, tupakka- ja nikotiinituotteiden ja huumaiden käyttöä ja ongelmallista rahapelaamista sekä niistä aiheutuvia terveydellisiä, sosiaalisia ja yhteiskunnallisia haittoja. Ehkäisevän päihdetyön kohteena on koko väestö.

Ehkäisevän päihdetyön järjestämistä koskeva laki määrittää kunnan järjestämisvastuun lisäksi sen tehtävät ehkäisevässä päihdetyössä. Kuntien ehkäisevään päihdetyöhön sovelletaan lisäksi terveydenhuoltolain 11 ja 12 §:ssä säädetyllä tavalla terveyden ja hyvinvoinnin edistämisestä ja sitä koskevasta suunnittelusta ja raportoinnista. Maakunnat toimivat tulevaisuudessa aluetasolla antaen asiantuntijatukea kunnille, mutta paikallinen vastuu säilyy kunnilla.

Poikkihallinnollisessa Tejo-työryhmässä valmisteltu suunnitelma kunnalle asetetun ehkäisevän päihdetyön tehtävän tueksi tekee näkyväksi kaupungin eri toimijoiden osaamisen, niiden toteuttaman ehkäisevän päihdetyön ja työnjaon sekä kehittämis- ja yhteistyötarpeet strategiakauden aikana.

Ehkäisevän päihdetyön ohjelma on osa kaupungin strategiaa. Se liittyy teemaan Kuntalainen keskiössä - Kauniaislaisten hyvinvointi ja terveys paranevat ja terveyserot kaventuvat, 2018–2022, jonka yhtenä alatavoitteena on ”Ehkäisevän päihdetyön ohjelman toteuttaminen”.

Ohjelmaan kirjatut tavoitteet ja niitä tukevat toimenpiteet on asetettu päihdetilanteen, paikallisten olosuhteiden sekä paikallista toimintaa tukevan Ehkäisevän päihdetyön ohjelman pohjalta (STM 2015). Tavoitteita asetettaessa on huomioitu myös edellisen ehkäisevän päihdetyön strategian toteutuminen ja siitä nousseet kehittämiskohteet.

Ohjelmassa on kuusi ehkäisevää päihdetyötä viitoittavaa painopistettä: rakenteiden määrittely; haitoista viestiminen; riskikäytön ja haittojen tunnistaminen ja tuen tarjoaminen varhaisessa vaiheessa; haittojen ehkäisy; ehkäisevän päihdetyön osaamisen varmistaminen ja yhteistyön rakenteiden luominen yhteistyökumppanien kanssa. Ohjelmassa on kuvattu Kauniaisissa käytössä olevat ehkäisevän päihdetyön menetelmät erilaisissa ympäristöissä ja hallinnonaloilla. Menetelmien arviointi ja osaamistarpeiden kartoittaminen on tarkoitus aloittaa tänä vuonna ulkoisena auditointina.

Toimenpiteiden edistymistä seurataan vuosittain tilinpäätösprosessin yhteydessä ja siitä raportoidaan säännöllisesti vuosittain suppeassa ja val-

tuustokausittain laajassa hyvinvointikertomuksessa käyttäen sovittuja indikaattoreita.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta hyväksyi 13.3.2018 § 17 Kauniaisten ehkäisevän päihdetyön ohjelman vuosille 2018–2022 ja pyysi ohjelmasta lausunnot sivistysvaliokunnalta, suomenkieliseltä ja ruotsinkieliseltä opetus- ja varhaiskasvatusvaliokunnalta ja nuorisovaliokunnalta, liikuntavaliokunnalta, nuorisovaltuustolta ja vanhusneuvostolta 10.5.2018 mennessä. Nuorisovaltuustoa lukuun ottamatta muut tahot mukaan lukien vammaisneuvosto antoivat lausuntonsa (**oheismateriaalina**).

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on 25.9.2018 § 59 käsitellyt asiaa ja valmistelussa todetaan lausuntojen pohjalta yhteenvedona seuraavasti:

”Ohjelmassa esitettyjä tavoitteita ja seurantamenettelyä pidettiin pääsääntöisesti hyvinä ja lausunnossa tuodut näkökulmat liittyivät ehkäisevän päihdetyön ohjelman painopisteisiin (s.1).

Valiokuntien lausunnoissa todettiin, että päivittäisessä työssä arjen ympäristössä toteutettu ehkäisevä päihdetyö on keskeisintä lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukemiseksi. Myös hallinto- ja kuntarajat ylittävän yhteistyön tarkeyttä korostettiin. Ehkäisevässä päihdetyössä onnistumisen ehtona pidettiin Kauniaisissa toimivien tahojen välistä aktiivista dialogia, vanhemmuuden tukemista mm. luomalla yhteisöllisiä toimintamalleja sekä monipuolista tiedon jakamista varhaisesta iästä aikuisuuteen asti.

Erityisenä huolenaiheena pidettiin yläkouluikäisten oppilaiden lisääntyntä päihteidenkäyttöä. Tavoitteena on kääntää kehitys laskuun; keinoina esitettiin päihteettömien oppimisympäristöjen ja vapaa-ajan tilojen varmistamista, kuntalaisten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin lisäämistä sekä yhteistyötä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Suomenkielinen varhaiskasvatus- ja opetusvaliokunta esittää, että nuoriso osallistetaan ehkäisevän päihdetyön suunnitteluun pyytämällä nuorisovaltuustolta lausunto toimivan huumevalistuksen sisällöstä ja toteutuksesta Kauniaisten kouluilla.

Nuorisovaliokunta totesi lausunnossaan, että ehkäisevä päihdetyö on tärkeä osa nuoriso-ohjaajien jokapäiväistä toimintaa ja sitä toteutetaan hallinto- ja kuntarajat ylittäen. Myös yhteistyöllä järjestöjen asiantuntijoiden kanssa on pitkät perinteet. Aktiivinen ja avoin dialogi eri toimijoiden välillä ja vanhemmuuden tukeminen lapsuudesta aikuisuuteen on lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukemiseksi elintärkeää.

Vanhusneuvosto korosti lausunnossaan ikääntyvän väestön alkoholihaittojen erityispiirteiden huomioimista, mm. alkoholin ja lääkkeiden yhteisvaikutuksia, suurempaa tapaturmariskiä, rahapeli riippuvuudesta aiheutuvia haittoja ja muita sosiaalisia ongelmia. Matala puheeksi ottamisen kynnyks on tärkeä paitsi vanhuspalveluissa, myös kaikille ikäryhmille kohdennetuissa palveluissa. Kaikki toimenpiteet, joilla vaikutetaan päihteiden käyttöä vähentävästi, ovat hyväksi mielenterveydelle ja hyvinvoinnille laajemminkin.

Vammaisneuvoston lausunnossa tuotiin ansiokkaasti esille vammaisille kohdennettuun ehkäisevään päihdetyöhön liittyvät erityispiirteet sekä erityistä tukea tarvitsevat, riskiryhmiin kuuluvat vammaiset. Heidän kohdallaan

korostuu neuvonnan ja palveluohjauksen tärkeys. Viestintä ja materiaali tulee suunnitella niin, että myös kaikkien erityisryhmien tarpeet tulevat huomioituksi.

Lausunnoista välittyi ymmärrys siitä, että ehkäisevä päihdetyö on monien eri toimijoiden yhteistyötä, mutta samalla tuotiin esille myös vanhempien ja perheiden vastuun merkitys. Vanhemmuuden tukeminen lapsen eri kasvuvaiheissa vaatii suunnitelmallista monitoimijaista yhteistyötä ja uutta menettelmällistä otetta, mikä tullaan ottamaan huomioon ohjelmaa toteutettaessa.”

Ehkäisevää päihdetyötä koskevan lain 5 § mukaan kunnan tulee paitsi organisoida tarpeenmukainen ehkäisevän päihdetyön mukainen toiminta alueellaan, myös nimetä ehkäisevästä päihdetyöstä vastaava kuntalainen toimielin. Toimielin voi vastuuttaa tehtävät ja niiden koordinoinnin kunnan monialaiselle työryhmälle. Toimielimen tulee varmistaa, että kunnan hallinnon alat toteuttavat ehkäisevää päihdetyötä ja että kunta huolehtii päihdeolojen seurannasta ja sitä koskevasti tiedotuksesta sekä siitä, että päihdehaittoja ja niiden vähentämistä koskevaa tietoa tarjotaan kuntalaisille.

Koska sote-uudistuksen toteutumisen aikataulusta ei ole vielä varmuutta, esitetään, että ehkäisevän päihdetyön rakenteisiin ei tehdä ohjelman sivulla 2 esitettyä muutosta, vaan sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunta jatkaa edelleen toistaiseksi ehkäisevästä päihdetyöstä vastaavana toimielimenä.

Poikkipäätöksellinen Tejo- työryhmä koordinoi ehkäisevän päihdetyön ohjelman toteuttamista ja tulee huomioida valtiokuntien ja neuvostojen lausunnot toimenpideohjelman sisällössä, seurannassa ja toteuttamisaikataulussa. Ohjelman toteutumisesta raportoidaan vuosittain mm. hyvinvointikatsauksen yhteydessä.

Ehkäisevän päihdetyön ohjelma vuosille 2018–2022 on **liitteenä**.

Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunta selostaa valtuuston kokouksessa lähemmin ohjelmaan sisältyviä tavoitteita ja painopisteitä.

KH:

KV hyväksyy liitteenä olevan Kauniaisten ehkäisevän päihdetyön ohjelman vuosille 2018–2022 siten tarkistettuna, että lakisääteinen ehkäisevän päihdetyön tehtävistä vastaava toimielin on edelleen sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunta.

.....

Valt. Tupamäki ehdotti muiden (mm. Salminen, Filppula, Korpela, Tuohioja) kannattamana, että ehkäisevän päihdetyön ohjelmaa viitoittavaan painopisteeseen 4. *Haittojen ehkäisy lähiyhteisössä* lisätään toiseen toimenpidekohtaan seuraava toimenpide: ”Valmistellaan poliisin kanssa huumeepoliisin käyntejä kouluihin”.

Valt. Rehn-Kivi ehdotti valt. Miettisen kannattamana, että toimenpiteessä korostettaisiin valistuksen merkitystä ja että poliisin kanssa valmisteltaisiin huumeepoliisin *valistuskäyntejä* kouluihin.

Ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti em. tarkistetussa muodossa.

Päätös:

Päätösehdotus hyväksyttiin sillä lisäyksellä, että ehkäisevän päihdetyön ohjelmaa viitoittavaan painopisteeseen 4. *Haittojen ehkäisy lähiyhteisössä* lisättiin toimenpide: ”Valmistellaan poliisilaitoksen kanssa huumeepoliisin valituskäyntejä kouluihin.”